

Aquest número d'EL TEMPS d'Història dedica el seu dossier central a unes persones especials. Només són uns pocs, però ells representen un col·lectiu molt més important quantitativament i, tots junts, són una part qualitativa de la memòria de la llibertat que mai no s'hauria d'oblidar. Però massa sovint s'ha volgut oblidar.

Són aquells que més arriscaren i més perderen. Són els resistents que no es resignaren a la derrota davant el franquisme i els feixistes.

S'organitzaren a l'exili francès, sovint després de passar mesos o anys en els camps d'exiliats en condicions duríssimes. Quan esclatà la Segona Guerra Mundial no dubtaren en quina part era el compromís amb la llibertat. Aquella mateixa França que tan malament havia tractat els exiliats republicans —conseqüència de la vergonyosa por mateixa que portà les democràcies a la seua miserable *neutralitat* contra la Segona República— va caure sota la lluenta bota nazi, i els col·laboracionistes francesos apareixeren per tot arreu, donant força i aparença de legitimitat al règim de Vichy. Però els veterans antifeixistes que havien lluitat contra Franco novament prengueren les armes per lluitar devora dels francesos que s'aixecaren contra el règim col·laboracionista.

Durant anys el maquis s'omplí de noms catalans, valencians, aragonesos i espanyols que arriscaren la vida per la llibertat. No de França, en paraules de Ponzán, el mestre llibertari, sinó, simplement, per la llibertat. Dels francesos i de tots els ciutadans d'arreu del món, davant de la barbàrie nazi. Lluitaren, molts moriren —com el mateix Ponzán, cremat viu pels nazis— i ajudaren a salvar milers de vides.

Els oblidats i la memòria de la dignitat

Vides com la dels jueus perseguits pel nazisme. Altres personatges, com el cinematogràficament famós Schindler, tingueren el seu reconeixement pòstum, oficial o social. D'altres, en vida. Però els nostres resistents, no. Ni pòstum, ni en vida. Ni oficial ni social.

Només molt tímidament, algunes iniciatives públiques han buscat aquest mínim reconeixement. Massa insuficient per a tant de sacrifici. Massa miserable per a tanta generositat.

Encara avui dia hem de veure amb dolor com reiteradament la majoria absoluta del conservadorisme espanyol més retrògrad aixeca la falsa bandera de la farsa de la "superació" d'episodis del passat per no condemnar l'aixecament franquista contra la legalitat republicana, per no homenatjar com cal els resistents, com es furta la memòria i les mínimes compensacions materials i simbòliques dels que no pararen la resistència contra la imposició franquista...

Sí, s'han fetes passes mínimes: a Catalunya, a Balears..., més simbòliques que altra cosa, i són passes per agrair. Però cal encara molt més. Cal el reconeixement públic i social d'uns homes i dones que ho apostaren tot, sovint la vida, per la llibertat. No perderen. Perquè la seua lluita ha esdevingut triomfadora a Europa. Però sí que les seues aportacions han estat injustament oblidades, quan no directament silenciades. Les seues aportacions i les seues pròpies persones.

Els nostres resistents han patit un doble oblit. El dels països vencedors contra el nazisme, menys que més compensat simbòlicament amb posterioritat, i, després, el del desinterès que a l'estat espanyol s'ha decretat sobre ells.

Doncs bé, ha d'haver arribat l'hora de trencar el silenci. Els Català, Ponzán, Floreal i tants milers d'altres que lluitaren contra el franquisme i el nazisme no es mereixen seguir en l'oblit. Són la memòria de la dignitat. De la nostra dignitat. Perquè la seua la mantingueren, i mantenen, intacta des dels temps que ho arriscaren tot en nom de la nostra llibertat. De la llibertat.